

2. Иванов Е.С. Спорные вопросы диагностики раннего детского аутизма. Детский аутизм: хрестоматия / Е.С. Иванов. – СПб.: МУСиР им. Р. Валленберга, 2001. – 430с.

3. Исаев, Д.Н. Аутистические синдромы у детей и подростков: механизмы расстройств поведения. Патологические нарушения поведения у подростков / Д.Н. Исаев, В.Е. – СПб., 2001. – 150с.

4. Каган В.Е. Аутизм у детей. – Л.: Медицина, 1981. – 223 с.

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Форостян О. І., Ратушненко Ю. В.
Університет Ушинського, Україна

Анотація. У статті розглядаються проблеми соціалізації та адаптації дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком як однієї з найактуальніших проблем сучасної корекційної педагогіки. Особлива увага приділена теоретичному обґрунтуванню та практичному застосуванню корекційно-розвивальної роботи, спрямованої на підвищення рівня соціалізації та адаптації дітей із загальним недорозвитком мовлення засобами ігрової діяльності. Висвітлюється необхідність використання ігрових занять не тільки як засобу підвищення рівня соціалізації та адаптації дітей, але й як емоційний потенціал, який дозволяє їм набувати соціальний досвід через виконання різних соціальних ролей, розвивати уміння зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу та набувати життєву компетентність.

На сучасному етапі розвитку корекційної освіти в Україні та інших країнах світу зростає роль досліджень, спрямованих на пошук ефективних шляхів організації і проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі. Однією з актуальних вбачається проблема забезпечення ефективності навчального і виховного процесу, пошук таких засобів педагогічного корекційного впливу на особистість дитини з порушенням психофізичного розвитку, які б забезпечували достатній для її успішної соціалізації та самореалізації розвиток особистості в умовах перебування в загальноосвітньому навчальному закладі, а також у сім'ї. Як засвідчують вітчизняні

та зарубіжні вчені (В. Бондар, В. Синьов, В. Тарасун та ін.), кількість дітей із особливостями психофізичного розвитку й порушеною поведінкою незмінно зростає. Це стало результатом впливу цілої низки патологічних факторів, що негативно впливають на розвиток дитини. До них можна віднести погіршення соціальної і екологічної обстановки, недиференційований підхід до навчання, завищені вимоги шкільної освіти, що випереджають темпи розвитку головного мозку дитини.

Закономірності виховання дітей із порушеннями розвитку, особливості їх спеціальної освіти та розвитку, шляхи соціалізації, адаптації та реабілітації цієї категорії осіб досліджували у своїх працях науковці: В. Бондар, Л. Вавіна, Л. Виготський, В. Засенко, Т. Зикова, А. Колупаєва, С. Конопляста та ін. Особливості психолого-педагогічної корекції розглядали такі вчені, як Л. Занков, О. Граборов, Т. Власова, І. Єременко, В. Лубовський та ін. Вони підкреслювали комплексний характер корекційної роботи у процесі навчання та виховання дітей із порушеннями розвитку.

Дослідження ігрової діяльності і впливу на людину здійснювали вчені різних галузей науки, зокрема, К. Д. Ушинський, Є. Сапогова, А. С. Макаренко та ін.

Зверненість до даної проблеми обумовлена зміною парадигм, орієнтованих, перш за все, на особистість школяра. Ранній початок навчання, інтенсивні навчальні програми, об'єм інформації, що збільшився, підвищення вимог до освіти, бажання розвинути розумові здібності дітей, їх творчу активність в загальноосвітній практиці не завжди поєднуються з можливостями збереження і зміцнення їх здоров'я. Це породжує ще одне протиріччя між потребою у формуванні творчої, самостійної, гуманної, внутрішньо вільної, всесторонньо розвиненої особистості, здатної цінувати себе і інших, що вимагає великих зусиль від неї самої, і необхідністю збереження фізичного і психічного здоров'я дітей.

Соціальні, політичні та економічні зміни в Україні ускладнюють умови життя кожної людини, особливо змінюють соціокультурну ситуацію, яка впливає на становлення й розвиток особистості. Дестабілізація в суспільстві, деяких сім'ях,

відсутність сприятливих екологічних, економічних, гігієнічних умов для майбутніх матерів і дітей, недоліки дошкільного, шкільного, сімейного виховання ще більше ускладнюють ситуацію щодо навчання та виховання дітей з проблемами розвитку. Ще на початку свого розвитку така дитина має первинний дефект, який за відсутністю необхідної корекційної допомоги ускладнюється, з'являються вторинні відхилення, які заважають їй соціально адаптуватися.

Процес соціалізації та адаптації дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення впливає на подальшу успішність процесу їх соціалізації. Успішності протікання процесу соціалізації може сприяти правильно організована система взаємодії батьків та педагогів, спрямована на формування і розвиток соціальних якостей, досвіду у навчальному середовищі і за його межами. Ігрові заняття виступають одним із ефективних засобів підвищення рівня соціальної адаптації дітей. За допомогою гри діти пізнають світ, розширюють пізнавальні можливості, розвивають активність, витримку, спритність. Під час гри у дітей формуються вміння та навички, необхідні їм для виконання соціальних та професійних ролей у майбутньому. Крім того, гра озброює дитину доступними для неї засобами активного відтворення, моделювання за допомогою зовнішніх предметних дій [2, с.64].

Гра належить до традиційних і визнаних методів навчання і виховання дітей. Важливість цього методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвиваюча й виховна функція діють у тісному взаємозв'язку. Як метод навчання гра організовує, розвиває учнів, розширює їхні пізнавальні можливості, виховує особистість. У грі дитина може бути вільною і всемогутньою, незалежною і самостійною, розвивається фізично, емоційно, інтелектуально та естетично.

Важливого значення надавали грі видатні педагоги К. Ушинський та А. Макаренко. Так, К. Ушинський відзначав, що «в грі формуються всі якості душі людської, її розум, її серце і її воля, і, якщо говорять, що ігри завбачають майбутній характер і майбутню долю дитини, то це треба розуміти по-різному: не тільки у грі виявляються нахили дитини і відносна сила її душі,

але й сама гра має вплив на розвиток дитячих здібностей і нахилів, а внаслідок цього, і на її майбутню долю» [3, с.103].

А. Макаренко вважав, що гра має дуже великий вплив на розвиток дитини, «яка дитина у грі, така вона буде і у роботі, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається саме у грі...» [2, с. 87].

Ігрова діяльність є провідним засобом соціальної адаптації дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення, що впливає на такі дезадаптуючі психічні стани, як тривожність, емоційна напруженість, депресія та психічна втомлюваність. Впливаючи на мотиваційну сферу, ігрова діяльність задовольняє потреби в самовираженні, у виході з напруженої соціальної ситуації, у підтриманні соціальних зв'язків. Ігрова форма занять для дітей молодшого шкільного віку з особливостями психофізичного розвитку створюється на уроках за допомогою ігрових прийомів і ситуацій, які виступають як засіб спонукання, стимулювання учнів до навчальної діяльності [1, с.194].

Ігрові заняття для дітей молодшого шкільного віку з особливостями психофізичного розвитку важливо проводити систематично й цілеспрямовано, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи й урізноманітнюючи їх у міру нагромадження в учнів знань, вироблення вмінь і навичок, засвоєння правил гри, розвитку пам'яті, виховання кмітливості, самостійності, наполегливості тощо.

Отже, можна вважати доцільним використання ігрової діяльності не тільки як засобу підвищення рівня соціалізації та адаптації дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення, але й як емоційний потенціал, який дозволяє їм набувати соціальний досвід через виконання різних соціальних ролей, розвивати уміння зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу та набувати життєву компетентність.

Література:

1. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека / Феликс Борисович Березин. – Л. : Наука, 1988. – 270 с.;
2. Макаренко А.С. Книга для батьків / Антон Семенович Макаренко. – К.: Рад. школа, 1980. – 327 с.;

З.Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори [Текст] : в 2-х т. Т.1. Теоретичні проблеми педагогіки : пер. з рос. / Костянтин Дмитрович Ушинський; за ред. А. І. Пискунова – К. : Рад. шк., 1983. – 496 с.

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Форостян О. І., Сташевська А. А.
Університет Ушинського, Україна

Анотація. Сучасні трансформаційні процеси у вітчизняній освітній галузі зумовлені кардинальними суспільно-політичними, соціально-економічними, соціально-педагогічними та культурологічними змінами впродовж останніх десятиліть. Видозмінилися зміст, мета і стратегічні напрями усіх ланок освіти, аби демократизувати й гуманізувати її відповідно до світових стандартів.

Модернізація освіти визнана пріоритетом у суспільстві (Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття)), Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національна доктрина розвитку освіти тощо). Наразі визначено й пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку національної освіти: особистісна орієнтація; створення для всіх громадян рівних можливостей у здобутті якісної освіти; постійне підвищення її якості, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток безперервної освіти та навчання упродовж життя; забезпечення освітніх потреб осіб з особливостями психофізичного розвитку тощо. Створено нову законодавчо-нормативну базу, яка визначає стратегічні завдання та регулятивні механізми освіти у всіх її ланках – від дошкілля до вищої школи.

Демократичні перетворення в Україні поступово, але неухильно зумовлюють поступальний розвиток національної освіти. Економічні та політичні труднощі попередніх десятиліть і сучасного державотворення позначились і на сфері освіти. Водночас, як зауважують провідні науковці (В. Андрущенко, І. Бех, С. Гончаренко, В. Зязюн, В. Кремень, В. Таланчук та ін.), нового ідейного стимулу набули педагогічна наука й освітянська практика, орієнтуючись на національні пріоритети й надбання